

Кальченко О.М., канд. екон. наук, доцент

Шишкіна О.В., канд. екон. наук, доцент

Дубина М.В., канд. екон. наук

Чернігівський національний технологічний університет
(м. Чернігів, Україна)

РОЛЬ CASH-МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Важливим аспектом функціонування будь-якого підприємства є формування ефективної системи управління грошовими потоками (cash-менеджмент), яка надає досить значну кількість переваг для суб'єктів господарювання у розпорядженні власними фінансовими коштами. У розвинутих країнах світу, на відміну від України, вже більше сорока років тому з'явилися перші подібні системи, які активно використовуються підприємствами і сьогодні. Такі системи пропонують інноваційний підхід до менеджменту фінансових ресурсів підприємства з використанням сучасних комп'ютерних технологій, що підвищує мобільність використання коштів та дозволяє отримувати дохід від розміщення тимчасово вільних ресурсів на депозитному рахунку і залучати досить швидко різні види кредитів для підтримки поточної діяльності.

Ефективне управління грошовими потоками дозволяє підприємству реалізувати стратегічні цілі його діяльності, забезпечити високий рівень оборотності капіталу, ритмічність діяльності, підвищити ступінь фінансової рівноваги та отримати додатковий прибуток, а також сприяє формуванню додаткових інвестиційних ресурсів для здійснення фінансових інвестицій [2, с. 89].

Система управління рухом грошових коштів суб'єкта господарювання є індивідуальною для кожного підприємства, оскільки необхідно враховувати особливості його фінансово-господарської діяльності та специфічні умов зовнішнього і внутрішнього середовища її реалізації. Але, у більшості починаючих вітчизняних підприємств відсутня належна організація фінансової системи, немає взаємозв'язку між структурними підрозділами, відсутні кваліфіковані фахівці, що перешкоджає створенню системи управління грошовими потоками. У зв'язку з цими факторами, особливої актуальності набуває підвищення якості управління грошовими потоками підприємства, шляхом розробки нових форм та методів управління, з орієнтацією на специфіку діяльності підприємств [3].

Система cash-менеджменту дозволяє керівникам підприємства охопити різні аспекти управління коштами суб'єктів господарювання, дає їм змогу отримувати актуальну інформацію швидше та забезпечує автоматизацію здійснення операцій підприємства з власними фінансовими ресурсами. Загалом, до зазначеної системи прийнято відносити наступні складові

1. Управління різномісними банківськими рахунками – cash-менеджмент дає можливість підприємству у разі відкриття значної кількості різномісних рахунків у комерційному банку, через один транзитний рахунок (cash-рахунок, пул-рахунок, грошовий пул, мастер рахунок) отримувати інформацію про залишок коштів, їх рух від підприємства до його контрагентів, або між окремими структурними підрозділами суб'єкта господарювання, або окремими підприємства в межах однієї глобальної корпорації. Управління банківськими рахунками також дозволяє керувати окремими рахунками, що відкриті у багатьох банківських установах і, навіть у окремих країнах, що спрощує отримання фінансової інформації про рух грошових коштів і дає змогу топ-менеджерам вчасно відслідковувати ефективність діяльності окремих підприємств.

2. Управління тимчасово вільними фінансовими ресурсами підприємства – досить важлива складова загальної системи управління грошовими коштами, оскільки дає можливість при раціональному підході до цього процесу забезпечити стабільний обсяг нових доходів у результаті розміщення фінансових ресурсів, які не використовуються підприємством. Це дозволяє здійснювати вкладення не лише на певний довгостроковий термін, але і надавати кошти в управління комерційним банкам на день, тиждень або декілька годин, що при значних обсягах фінансових операції, дозволяє отримати додатковий дохід фактично не здійснюючи витрати, окрім плати за банківське обслуговування, та не впроваджуючи нові інвестиційні проекти. Варто відмітити, що підвищуючи ефективність управління вільними ресурсами підприємств, у таких суб'єктів господарювання виникає менша потреба у залученні позикового капіталу в наслідок більш раціонального використання власного у межах окремої корпорації, що дозволяє зменшити витрати на сплату відсотків.

3. Управління депозитною та кредитною процентними ставками – елемент попередньої складової управління грошовими потоками – дає змогу нарощувати додатковий дохід підприємства при транзиті тимчасово вільних коштів між окремими структурними підрозділами у межах окремих корпорації через вкладення коштів на рахунки тих комерційних банків, які забезпечують підвищені депозитні ставки та нижчі відсотки за кредитами. Саме для значних корпорацій зазначена складова управління грошовими коштами стає важливим елементом отримання додаткового доходу. Оскільки у

розвинутих країнах, як правило, вартість капіталу нижча від кредитних ставок країн, що розвиваються, то підприємствам вигідніше залучати ресурси на міжнародному ринку капіталів через банківські установи постіндустріальних країн. З депозитними програмами ситуація зворотна. У країн, що розвиваються вартість залучено капіталу відповідно більша, ніж в розвинутих країнах, тому для нарощення додаткових доходів депозити варто розміщувати на рахунки комерційних банків, які реалізують свою діяльність у таких державах. Проте, саме cash-менеджмент дає змогу керівництву приймати досить швидкі рішення щодо використання тимчасово вільних коштів підприємств, які можуть співпрацювати із значною кількістю банківських установ. Побудова ефективно діючих систем cash-менеджменту дає змогу в режимі онлайн відслідковувати відсоткові ставки за різнобічними депозитними рахунками.

4. Розрахунково-касове обслуговування діяльності підприємства – є важливою складовою загальної системи управління грошовими коштами підприємства. Саме система cash-менеджменту забезпечує управління інформацією про рух коштів з підприємства, їх надходження та дає змогу оцінювати вартість розрахунково-касового обслуговування для підприємств, шукати механізми його зниження, вимагати від банків розробки спеціальних програм обслуговування у разі, якщо підприємство є досить привабливим клієнтом для банківської установи з точки зору обсягів обігу грошових коштів, кількості працівників і т.д. Також система cash-менеджменту дає можливість здійснювати розрахунково-касове обслуговування в режимі он-лайн між різними підприємствами однієї корпорації, що зменшує трансакційні витрати і дає змогу нарощувати дохід.

5. Різнобічні електронні сервіси обробки інформації – фактично основа всієї системи cash-менеджменту, яка забезпечує її основними перевагами в процесі управління грошовими коштами. Впровадження сучасних інформаційних технологій обробки значного масиву фінансової інформації дає змогу впровадити автоматизацію обробки таких даних, що підвищує якість інформації, оскільки знижує ймовірність здійснення помилок працівниками, збільшує швидкість обробки та виведення кінцевих результатів. Така система дає можливість у будь-який час ознайомитися з поточною інформацією щодо потоків фінансових ресурсів, їх залишків на рахунках, обсягів відсотків, які нараховані банками за користування коштами підприємств. Використання інформаційних технологій дозволяє підвищити платіжну дисципліну на підприємстві, збільшити відповідальність працівників та унеможливити здійснення значної кількості помилок через впровадження у інформаційні технології спеціальних систем, які блокують здійснення операцій, що можуть негативно позначитися на фінансовому стані підприємства.

Аналіз послуг cash-менеджменту дає підстави стверджувати, що в першу чергу, запровадження таких систем є актуальним питанням покращення управління грошовими коштами для великих корпорацій, в межах яких існують окремі підприємства, або значних за розмірами суб'єктів господарювання, до складу яких входить досить велика частина виробничих одиниць. Насамперед, запровадження зазначеної системи продиктоване наступними передумовами: 1) постійне ускладнення системи бухгалтерського обліку, насамперед, це стосується України, де досить часто відбуваються зміни в податковому законодавстві; 2) зростання витрат часу на узгодження повсякденних фінансових операцій [1]; 3) брак обігових коштів; 4) можливість отримувати більший рівень доходів від розміщення тимчасово вільних фінансових ресурсів; 5) можливість більш оперативніше використовувати овердрафти та кредитні лінії, що відкриваються для підприємств комерційними банками; 6) можливість зменшити розміри трансакційних витрат через впровадження систем комп'ютерних технологій обробки даних; 7) зменшення помилок при обробці фінансових показників та здійсненні аналітичної роботи; 8) необхідність поєднання в одній системі рахунків, що відкриті в різних банках, в іноземній та національній валюті; 9) поєднання грошових потоків декількох підприємств з метою аналізу загального фінансового стану корпорації, до якої вони входять і т.д.

Отже, варто відмітити, що впровадження систем cash-менеджменту в управління грошовими коштами підприємства повинно стати одним з напрямків реалізації інноваційної політики, яка сприятиме забезпеченню підвищення рівня якості управління суб'єктами господарювання загалом. Впровадження зазначеної системи у загальний механізм управління підприємствами надасть топ-менеджерам можливість отримати вчасну, актуальну інформацію про фінансовий стан суб'єктів господарювання, що сприятиме їх подальшому розвитку та дозволить виявити потенційні можливості нарощення доходів підприємств з одночасним визначенням можливостей зниження витрат, особливо у частині реалізації інвестиційної та фінансової діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Доденко Д.А. Современные возможности КЭШа [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://finmanagement.com.ua/finman/article1.html>
2. Литвинчук Т.В. Грошові потоки в системі управління підприємством / Т.В. Литвинчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – Т. 1. – С. 86-90.
3. Малишева О. Cash pooling. К масштабному внедрению пока не готовы [Электронный ресурс] / Офіційний сайт інформаційно-аналітичного порталу SICE. – Режим доступа: <http://www.sice.ru>